

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ - БЕОГРАД
Радослава Грујића 11, Београд
Госпођа Мирјана Андрић, директор

Поштована госпођо Андрић,

Захваљујем се на Вашем допису којим одговарате на мој допис Стручном савету Републичког завода за заштиту споменика културе Београд, а у вези разматрања на састанцима Савета „идејног решења ревитализације палате тврђаве Голубац“ у облику стаклене доградње.

Ваше писмо за мене није изненађење, ипак сам ја провела радни век у Заводу, па га врло добро познајем. Није необично ни што сте послали текст који није потписан. Ви га сигурно нисте написали, већ сте препустили писање текста сарадницима, који нису смели ни да се потпишу, већ су се сакрили иза малог печата на крају писма. Знате ли да тај заводски мали, малецки печат служи да се овери потпис радника Завода, ако то није директор. Директор има велики печат, којим сте оверили свој потпис на два реда текста пропратног дописа.

Надам се да сте бар прочитали текст „тајне дружине малог печата“. Знам да се не бавите много Заводом, али не знам како можете да дозволите себи такву збирку неистина какву сте ми послали.

Питала сам Стручни савет за „стаклену“ палату, чијим пројектовањем се бавио у пленуму, а Ви шаљете текст у коме стоји:

1. *„Републичком заводу је достављен пројекат Визиторског центра... али се од 2011. године налази код С. Темеринског...“* Шта то значи? Да ли је Завод дао сагласност на тај пројекат? Јесте, дао је.

2. *„Идејни пројекат ревитализације тврђаве Голубац није достављен Републичком заводу.“* Неистина! На захтев Завода је општина Голубац доставила тај пројекат, постоји реверс у општини. Пројекат није ни враћен општини Голубац, а пошто је тада Републички завод хтео да ради пројекат за тврђаву Рам, мислила сам: севап је, можда ће нешто научити.

3. *„Једини пројекат везан за Голубачку тврђаву разматран на Архитектонском одељењу је Нацрт плана детаљне регулације... Том приликом већина стручних сарадника се није сложила са предложеним концептом...“* Да ли је Завод дао позитивно мишљење на Нацрт Плана? Јесте, дао је. Шта значи онда ово?

4. *„Идејни и Главни пројекат нису разматрани...“* Како нису, па зар Завод није званично дао сагласност на пројекте? Јесте, дао је.

5. *„Упркос чињеници да Главни пројекат није био урађен у свему са условима које је донео Републички завод... арх. Синиша Темерински је као обрађивач дао*

сагласност... “ Да ли је Завод званично дао сагласност? Јесте. Сада, четири године касније имате друге чињенице или новог обрађивача?

6. *„Одговорни пројектант М. Јовин није приложила доказ о положеном стручном испиту, што је неопходно по Закону о културним добрима.“* Госпођо Андрић, будите озбиљни, ја сам већ радила 30 година у Заводу кад је донет Закон о културним добрима и уведени интерни заводски испити за приправнике.

7. *„Тунел... је пројектован непосредно уз једну од кула, због чега је измењена стена на којој је тврђава... што је у великој мери деградирало познату и карактеристичну силуету Голубачког града...“* А пут који је пролазио кроз тврђаву је био део те познате силуете?! Сада не ваља ни измештање пута из средњовековне тврђаве. Шта знате о тунелу и потреби да се „помери ка падини“? Да ли знате да је пут трасиран границом парцеле строгог резервата природе? Да ли знате да тунел не може да се прави у осулини? Аман!

8. *„Визиторски центар, са архитектуром синдикалног одмаралишта... постављен је као главни објекат који посетиоци виде када прилазе тврђави...“* Причате о објекту на који је Републички завод дао сагласност. Одакле то посетиоци прилазе, можда шетају магистралним путем? А да проверите на терену то што сте послали?

9. *„Беспотребном изградњом обалоутврде... простор је затрпан... амам је остао у депресији“?* Знате шта значи обалоутврда? Сама реч каже. Мислите да општина Голубац гради 10 километара беспотребне обалоутврде? Турски амам, да ли је откопан и ослобођен наноса земље? Ако јесте, зашто је у депресији? Ко није извео нивелацију до средњовековних ката и зашто није поштован пројекат и моја допуна пројекта после откопавања амама? Неко је мењао и нивелацију и трасу стаза. О томе питајте свог археолога.

10. Видим да на тврђави сметају *„средњовековни кровови“*. Знам да је извођач одлучио да их више не прави, јер му је прескупо по цени коју је дао, па Ваши стручњаци имају задатак да рационализују даље неизвођење кровова. Да ли је Републичком заводу мало једно искуство са непокривањем куле уз палату, коју је радио пре 30 година? Све тада изведене таванице и степенице су убрзо пропале, а због иструлеле ограде на степеницама за ту кулу су људи падали и страдали...

11. *„Стога су поједини стубови кровне конструкције постављени преко отвора између зубаца...“* Како се то десило? Где је био заводски конзерваторски надзор и зашто нису о томе водили рачуна?

12. *„Тако су на кули уз палату, по налогу арх. С. Темеринског који је тада вршио конзерваторски надзор... уништени сви остаци оригиналне шетне стазе...“* Ово је неистина! Сениша Темерински је већ био смењен када је то рађено. Уосталом, та шетна стаза је озидана у време када су радили Гордана Симић и Драгољуб Тодоровић, почетком осамдестих година прошлог века. Наравно, била је испуњена шутом без малтера, као и сви зидови који су тада изведени, вероватно ради „уштеде“ цемента, који је наплаћен.

13. *„Навод да се фасаде обијају није тачан. Зидне површине на којима су спојнице оштећене или испране се чисте, што је предвиђено и њеним пројектом, а затим дерсују... продужним малтером са белим цементом“.* Неистина! У мом пројекту нема дерсовања фасада кула и зидова! Само на кули уз палату је

предвиђено обијање дела цементних спојница које су уградили Симић и Тодоровић и дерсовање кречним и то је све. Нигде више нема предвиђеног дерсовања спојница, управо да би се сачували сви подаци, а куле заштитиле крововима. Извођач је, насупрот томе, обио и очистио све спојнице на свим кулама и свим бедемима на којима је радио. Да ли знате да су сада зидови нечитљиви и да су за истраживаче подаци уништени? Извођач и стручни надзор су то урадили да наплате измишљени накнадни рад, али зашто Ваш Завод то дозвољава, а видим и подржава? Екстрапрофит извођача је важнији од споменика о ком треба да бринете? Упали сте у замку корупције, госпођо Андрић!

14. *„Иначе, прву измену врсте малтера су одобрили претходни вршилац конзерваторског надзора арх. С. Темерински и М. Јовин.“* Да ли знате о чему се ради? О доњем делу једног зида (Бедем 5-8) који је обично под водом. Па Ви сте сменили Синишу Темеринског као конзерваторског надзора на захтев извођача и Аустријске развојне агенције „јер не дозвољава извођачу да ради са продужним малтером“, како су објаснили у допису. Нови конзерваторски надзор (Павелка, Јејић, Тодоровић) су првим дописом одобрили да извођач може да се настави са продужним малтером.

15. У вези палате помињете *„произвољне конструкције“* и пресликавање западног дела палате на недостајући источни део, што је примењено у мом пројекту. Тачно је тако примењено у мом пројекту. Насупрот томе, пошто нема података за источни део, Завод предлаже пола палате од стакла? Ваша изјава да је пројектом *„предвиђено рушење сачуваних оригиналних зубаца“* на палати је неистина. Ја сам у више наврата тражила да се физички заштите преостали зупци на палати, јер су кључни за датовање палате. И Републички завод је писао инвеститору, на захтев Синише Темеринског, да никаква рушења извођач не сме самостално да изводи. Ако је нешто срушено, то је са одобрењем новог конзерваторског надзора.

16. *„Пројектом М. Јовин је предвиђено рушење јединог преосталог зида у њеном (палате) источном делу и изградња новог, бетонског, а сутерен се прекрива бетонским коритом, чиме се уништавају неистражени археолошки слојеви.“* Ово је потпуно контрадикторно са претходном изјавом да је источни део „о коме нема више никаквих података“. Па, јел` има или нема података? Ако се мојом машинском салом *„уништавају неистражени археолошки слојеви“* којих у том делу, кажете, нема, шта се онда ради са потпуним затрпавањем приземља целе палате каменом дробином и бетонирањем дебеле армиранобетонске плоче преко свега тога? То је већ изведено! Сада је цела основа палате, са постојећим и очуваним приземљем у западном делу, димњацима, вратима ка кули... и недостајућим источним делом, потпуно забетонирана. Да ли је то уништавање археолошких слојева? Што се машинских инсталација тиче, извођач није ни имао намеру да их изведе, јер их је уговорио у пола цене. Члан конзорцијума за те радове није се никада ни појавио на градилишту до краја рока. Зато је било потребно да се од Завода добије решење које подразумева затрпавање и бетонирање простора приземља. Нека Вам је на част овакво решење.

17. *„Није јасно како се један споменик културе може прогласити нечијом интелектуалном својином.“* Госпођо Андрић, да ли Ви разликујете споменик културе од пројекта за тај споменик културе? Писац „Књиге о џунгли“ није аутор

џунгле, него књиге. Нисте ни Ви аутор Инстаграма, него својих слика на тој друштвеној мрежи.

Госпођо Андрић, јасно ми је да овим пабирчењем неистина о мом Пројекту ревитализације тврђаве Голубац непотписани писци, скривени иза малог печата, покушавају да сачувају заводску доктрину нерада и неспособности. Ако је Републички завод од почетка био против Пројекта ревитализације тврђаве Голубац и ако Вам баш ништа не ваља у њему, да ли можете да ми покажете како изгледа један пројекат који ваља?

Да покушамо да набројимо пројекте за сличне објекте које је Републички завод радио:

- тврђава Фетислам, који је Републички завод радио годинама, да ли има пројекат или бар нешто реализовано?

- тврђава Рам, коју је Републички завод радио од 1980. године, да ли је некад урадио техничку документацију за конзервацију и реконструкцију?

- Шабачка тврђава, шта је тамо урађено и како изгледа пројекат?

- тврђава Голубац, коју је Републички завод радио у периоду 1976-1988, пуних 12 година, шта је резултат тог рада и како изгледа пројекат? Зашто је Републички завод потпуно напустио тврђаву пре 30 година? Зашто је одбио да ради пројекат за тврђаву на позиве председника општине 2007. и 2008. године? Зашто није учествовао на европском конкурс за тврђаву 2009. године?

- тврђава Манасија, која се ради већ скоро 30 година, да ли има валидни пројекат и како он изгледа? Да не питам како је могуће да, после толиког рада неколико архитеката, асфалтни пут пролази кроз суви ров тврђаве (можда због препознатљиве силуете)? Да не питам како је годинама до сада извођена реконструкција кула, а од сада, по одлуци Стручног савета Републичког завода, само конзервација. Има ли у томе икаквог смисла и система?

- тврђава Раваница, јел беше тамо камење пада на посетиоце? Имате ли пројекат?

- Гамзиград, да ли постоји целовит пројекат за ту античку тврђаву? Тамо је радни век провела архитекта, која је сада конзерваторски надзор у Голупцу. Волела бих да видим како изгледа нечији животни пројекат.

Госпођо Андрић, покушајте да упоредите мој пројекат за тврђаву Голубац и било који пројекат који је урађен у Вашој установи, у одељењу у коме има десет архитеката, што га чини већим пројектним бироом. Упоредите га са заводским елаборатима за интервенције или реконзервације на увек истим споменицима, са којима очекујете средства од Министарства културе. Да ли сте покушали да добијете неку донацију са тим „пројектима“ и зашто нисте?

Чак и ово што прерађујете мој пројекат за Голубац, радите тајно, јер сте сигурно свесни нечасног посла у коме учествујете. На моју молбу, још 6. фебруара 2017. године, кад сам из медија сазнала да Републички завод ради пројекат за извођење за Голубац, да ми доставите ту документацију, јер може да представља само

разраду мог пројекта, одговорили сте ми да Завод не ради никакав пројекат. Зашто сте написали неистину?

Када сам Вам, позивајући се на Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја, упутила исти захтев две недеље касније, одговорили сте да ипак Завод ради Пројекат за извођење који сте уговорили са ДОО Тврђава Голубачки град. Тада сте тврдили да Завод нема копир апарат А3 формата и да зато не можете да доставите документацију. Онда сте, после мог обраћања Поверенику за информације од јавног значаја, открили да Завод ипак има копир апарат.

То је све непотребно упетљавање, госпођо Андрић. Ви сте на челу републичке установе, која мора да се понаша озбиљно, одговорно и професионално, у складу са законима. Ја не видим никакав разлог за скривање документације од мене, као аутора и одговорног пројектанта реконструкције и конзервације тврђаве Голубац, на основу ког је Србија добила велику бесповратну донацију.

У мањем делу документације, коју сте ми ипак послали према Закону о доступности информација од јавног значаја, нико се не потписује као одговорни пројектант...

Претпостављам да је улога Републичког завода у овом послу само да, изменом и допуном документације, обезбеди извођачу додатна средства од донације. При томе, такви радови, као што је дерсовање свих зидова, наносе непроцењиву штету споменику културе. То може бити и разлог што нико неће да буде одговорни пројектант, као и што се писци неистина крију иза малог печата, немајући храбрости да се потпишу.

Треба да знате да, ако неког називате стручњаком, он мора имати стручно знање и мора имати професионални морал и интегритет, што значи и да увек стоји иза својих речи. Без само једне од тих ствари, немате стручњака. Бадава Вам ти стручни испити.

С поштовањем,

Марија Јовин

аутор пројекта реконструкције
и конзервације тврђаве Голубац

Београд, Хусинских рудара 49

тел. 064 4713200

majovin@gmail.com

Београд, 20. јун 2017.

Достављено: - наслову

- члановима Стручног савета Републичког завода (мејлом)